

2015-жылдын акча-кредит көрсөткүчтөрүнүн динамикасы

2015-жылдын жыйынтыгы боюнча экономиканын өсүш арымы (УСКнын алдын ала маалыматтары боюнча) 3,5 пайызды (2014-жылы – 4,0 пайызды) түзгөн, «Кумтөр» алтын кенин казып алуу ишканасын эске албаганда, реалдуу ИДӨ 4,5 пайызга (2014-жылы – 5,0 пайызга) өскөн.

Жыл жыйынтыгында инфляция 3,4 пайызды түзгөн болсо, ал эми 2014-жылы 10,5 пайызды түзгөн. Эл аралык валюта фондусунун ыкмасы боюнча базалык инфляция¹ 2015-жылы 8,5 пайызды (2014-жылы – 7,8 пайызды) түзгөн.

2015-жыл үчүн сомго карата АКШ долларынын расмий курсу 28,9 пайызга (2014-жылы – 19,6 пайызга) өсүп, 1 АКШ доллар үчүн 75,8993 сомду түзгөн.

2015-жылы акча базасы 67 055,3 млн сомду түзүү менен 4,0 пайызга көбөйгөн (2014-жылы 11,9 пайызга төмөндөгөн), анын ичинде башка депозиттик корпорациялардын камдарынын 17,0 пайызга көбөйүүсүнөн улам, жүгүртүүдөгү акчалар 2,3 пайызга көбөйгөн.

Жүгүртүүдөгү акчалардын өсүшүнө салыштырмалуу башка депозиттик корпорациялардын камдарынын озгон өсүш арымы андагы камдардын салыштырма салмагынын көбөйүүсүн шарттаган, буга ылайык 2015-жылдын декабрь айына карата абал боюнча акча базасынын түзүмү төмөнкүдөй болгон:

- жүгүртүүдөгү акчалардын үлүшү 87,1 пайызды түзгөн;
- башка депозиттик корпорациялардын камдарынын үлүшү 12,9 пайызды түзгөн.

Башка депозиттик корпорациялардын камдарынын түзүмүндө милдеттүү камдар жыл башынан бери 8 225,4 млн сомду түзүү менен 22,9 пайызга көбөйгөн, үстөк камдар (арылтуудан кийин) 38,6 пайызга 432,0 млн сомго чейин кыскарган (2014-жылы милдеттүү камдар 25,8 пайызга өскөн, ал эми үстөк камдар 18,5 пайызга азайган).

Акча базасынын кыскаруусу Улуттук банктын операциялары менен шартталган, аны алар 2015-жылы 18,4 млрд сомго азайткан. Өкмөттүн операциялары тескерисинче акча базасын 21,0 млрд сомго көбөйткөн.

2015-жылы акча базасына көбүнчө Улуттук банктын төмөнкү операциялары таасирин тийгизишкен:

- валюталык интервенциялар акча базасын 19,9 млрд сомго азайткан;
- кредиттик аукциондор – 2015-жылы берилген каражаттардын дүң көлөмү 1,5 млрд сомду түзгөн;
- Кыргыз Республикасы тарабынан башка мамлекеттер менен биргеликте Евразия экономикалык бирлигинин алкагында түзүлгөн эл аралык уюмдарга кредиттер – 2015-жылы берилген каражаттардын дүң көлөмү 1,2 млрд сомду түзгөн;
- ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредиттер – 2015-жылы берилген каражаттардын дүң көлөмү 0,7 млрд сомду түзгөн;
- ички рыноктон алтынды сатып алуу – 0,7 млрд сом.

Улуттук банк ошондой эле 2015-жылы арылтуу операцияларын ишке ашырган (ачык рыноктогу операциялар жана «овернайт» депозиттери): алардын орточо күндүк көлөмү 2,6 млрд сомду түзгөн.

Таза чет өлкө активдери 2015-жылы 17,6 пайызга (же 18 396,6 млн сомго) көбөйгөн, ал негизинен таза эл аралык камдардын 18 252,3 млн сомго өсүшүнөн улам келип чыккан. Алтын кен казып алуу ишканаларын иштетүүдөн акча каражаттарынын, ошондой эле мамлекеттик бюджетти колдоого кредиттердин жана гранттардын келип түшүүлөрү таза эл аралык камдардын өсүшүнө негизги салым кошушкан.

Дүң эл аралык камдар 2015-жылы доллар эквивалентинде 1 779,6 млн АКШ долларын түзүү менен 179,0 млн АКШ долларына азайган.

Таза ички активдер 2015-жылы 39,2 пайызга же 15 813,2 млн сомго көбөйгөн (2014-жылы 50,4 пайызга көбөйгөн). Валюта курстарынын жана баалуу металлга баанын

¹Жалпы инфляциядан азык-түлүк товарлары жана электрэнергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү алынып салынат

өзгөргөндүгүнөн улам, чет өлкө валютасындагы активдерди жана алтынды кайра баалоого байланыштуу, капитал эсептеринин 12 837,9 млн сомго көбөйүүсү, Россия-Кыргыз өнүктүрүү фондунун операцияларына байланыштуу башка финансы мекемелердин алдында милдеттенмелердин 4 364,0 млн сом өлчөмүндө көбөйүүсү жана Улуттук банктын коммерциялык банктар алдындагы милдеттенмелеринин 3 513,3 млн сомго көбөйүүсү, таза ички активдердин өсүшүнө негизги салым кошкон.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери боюнча милдеттенмелердин 4 476,7 млн сомго азаюусу жана башка статьялардын 425,2 млн сомго көбөйүүсү таза ички активдин төмөндөшүнө салым кошкон.

Акча топтомдорунун өзгөрүшү

Банктардан тышкары акчалардан жана улуттук валютадагы² депозиттерден турган *M2 акча топтому*, 2015-жылы 82 267,2 млн сомду түзүү менен 0,1 пайызга азайган (2014-жылы 9,4 пайызга төмөндөгөн).

M2X кеңири мааниде колдонулуучу акча массасы 2015-жылы 143 143,0 млн сомду түзүү менен 14,9 пайызга көбөйгөн, бул негизинен банк тутумунун таза чет өлкө активдеринин 23,9 пайызга 134 500,1 млн сомго чейин өсүшү менен шартталган (2014-жылы M2X 3,0 пайызга көбөйгөн).

M2X кеңири мааниде колдонулган акча массасынын түзүмү төмөнкүчө:

- банктардан тышкары акчалардын үлүшү – 37,1 пайыз (2015-жылдын 1-январында – 41,7 пайыз);
- улуттук валютадагы депозиттердин үлүшү – 20,4 пайыз (2015-жылдын 1-январында – 24,5 пайыз);
- чет өлкө валютасындагы депозиттердин үлүшү – 42,5 пайыз (2015-жылдын 1-январында – 33,8 пайыз).

Чет өлкө валютасындагы депозиттер 60 875,8 млн сомду түзүү менен 44,4 пайызга, алмашуу курсунун таасирин эске албаганда 13,2 пайызга өскөн, улуттук валютада депозиттер 4,4 пайызга 29 149,3 млн сомго чейин кыскарган. Натыйжада, депозиттердин жалпы көлөмү 2015-жылы 90 025,0 млн сомду түзүү менен 23,9 пайызга (2014-жылы – 23,1 пайызга) өскөн.

M2X кеңири мааниде колдонулуучу акча массасында камтылган депозиттерди долларлаштыруу деңгээли 2015-жылдын акырына карата өтүп жаткан жылдын башталышындагы деңгээлге салыштырганда 9,6 пайыздык пунктка көбөйүү менен 67,6 пайызды түзгөн.

2015-жылы экономикага кредит³ 96 244,8 млн сомду түзүү менен 17,2 пайызга, алмашуу курсунун таасирин эске албаганда – 2,9 пайызга өскөн (2014-жылы экономикага кредит, тиешелүүлүгүнө жараша 43,6 жана 30,8 пайызга өскөн).

2015-жылы банк тутумунун таза чет өлкө активдери 134 500,1 млн сомду түзүү менен 25 910,5 млн сомго (23,9 пайызга), (2014-жылы 2,7 пайызга) көбөйгөн.

2015-жылдын декабрь айынын акырына карата банк тутумунун таза чет өлкө активдери аталган жылдын баш жагынан тартып 7 311,9 млн сомго же 45,8 пайызга кыскаруу менен 8 642,9 млн сомду түзгөн (2014-жылы 5,1 пайызга көбөйгөн).

2015-жылдын декабрь айынын акырында эсептик чен Улуттук банк Башкармасынын чечимине ылайык (2015-жылдын ноябрь айынын акырындагы деңгээлге салыштырмалуу өзгөрбөстөн) 10,00 пайыздык деңгээлде белгиленген. Ушуга байланыштуу “овернайт” кредиттери жана депозиттери боюнча пайыздык чектин жогорку жана төмөнкү чектеринин чени тиешелүүлүгүнө жараша 12,00 жана 4,00 пайыздык деңгээлде (өзгөрбөстөн) белгиленген.

² Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттерин эске албаганда, жеке адамдардын, юридикалык жактардын жана башка финансы-кредит мекемелеринин депозиттери.

³ Өкмөттүн жана резидент эместердин кредиттерин эске албаганда, жеке адамдардын, юридикалык жактардын жана башка финансы-кредит мекемелеринин кредиттери.

2015-жылдын декабрынын акырына карата жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 10,00 пайызды түзгөн. Декабрь айында банктар аралык кредит рыногунда репо операциялары боюнча орточо салмактанып алынган чен эсептик ченден жогору түптөлүп 10,98 пайызды түзгөн.

Финансылык ортомчулук даражасын мүнөздөгөн, кеңири мааниде колдонулуучу М2Х акча мультипликатору 2016-жылдын 1-январына карата 2,135, М2 мультипликатору – 1,227 (2015-жылдын 1-январына карата тиешелүүлүгүнө жараша – 1,949 жана 1,294) чегинде катталган.

М2Х акча топтому боюнча эсептелген, экономиканы монетизациялоо коэффициенти 30,52 пайызды, М2 акча топтому боюнча – 18,56 пайызды (2014-жылы тиешелүүлүгүнө жараша – 30,69 жана 21,68 пайызды) түзгөн.

Акчаларды жүгүртүү тездиги

Декабрь айынын акырына карата акчалардын жүгүртүү тездиги 2015-жылдын башталышындагы деңгээлге салыштырганда 0,02 көбөйүү менен 3,28 (М2Х боюнча) түзгөн.

Улуттук банктын кассасына 2015-жылдын январь-декабрь айларында 62 093,5 млн сом келип түшкөн, бул 2014-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 15 822,3 млн сомго же 20,3 пайызга, берүүлөр 4 624,1 млн сомго же 6,8 пайызга азайып, 63 410,0 млн сомду түзгөн.

Коммерциялык банктардын кассаларына 2015-жылдын январь-декабрь айлары ичинде 1 036 416,6 млн сом келип түшкөн, бул 2014-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 17 936,2 млн сомго же 1,8 пайызга, берүүлөр 27 865,1 млн сомго, же 2,7 пайызга көбөйүп, 1 040 730,2 млн сомду түзгөн.

Төлөм системасында 2015-жылдын январь-декабрь айларында системадагы финансылык тобокелдиктердин деңгээли минималдуу чекте сакталган. Жүгүртүү коэффициенти декабрь айынын акырына карата 0,36, ликвиддүүлүк коэффициенти – 2,82 түзгөн.